

terra humida o amarada d'aigua). Per això pensà Simonet —que, d'acord amb el seu propòsit científic, tendeix a veure pertot un substrat romànic en l'hispano-àrab— que venia o era degut a una influència de MARGA: en realitat aquest mot no és hispànic sinó gàlic, si bé el seu derivat MARGILA ha donat el fr. *marle*, *marne* 'mena d'argila'. ¿Hem de pensar, doncs, que aquest mot ens expliqués *marjal* amb el qual coincideix en la -l? En tot cas hauria de ser com a resultat de l'encreuament amb el mot semític *marġ* 'prat': de fet, però, *marga* és un mot purament llatí erudit, sense continuació romànica (el cat.-cast.-it. *marga* és un pur llatinisme) i ni el seu derivat en *-ila* ha deixat gaire continuació romànica (estrictament francesa) i en tot cas sembla haver estat sempre estranger a la Península Ibèrica.

En realitat el significat de 'marjal' i 'aiguamoll' consta perfectament en àrab, i n'hi ha molts testimonis en l'àrab africà d'Algèria i del Marroc: *marġ* «marais» (Hélot, i en el marroquí Tedjini), *marġa* id. en el marroquí Renou (1846) i en els algerians Hubert i Marmel (Dozy, *Suppl.* II, 578b, que àdhuc remet a un pasatge de les 1001 Nits, on no sé si el sentit és clar), i d'allà mateix ens testifica Beaussier (926b) no sols *mārġa* «marais» sinó diversos derivats en el mateix sentit: *marġi* «qui habite les marais», *marrāġ* «chasseur au filet dans les marais»; *mustamarġi* «marécageux, aquatique». Altrament hi ha en fonts més antigues testimonis repetits que l'arrel tenia tendència a les nocions de cosa líquida, mullada o barrejada, car el verb *māraġ* figura amb el sentit de 'rajar, escolar-se (l'aigua)' ja en el Kāmil d'Almubārrad (2.ª meitat del S. IX), *māriġ* l'aplica a la mar «agitée, houleuse» el poeta Ansarī del S. XIV (Dozy, *Suppl.*, 578), *māriġ* en el sentit de 'barreja' és àrab clàssic (Lane, 2704c), i *marīġ* «verwirtt» ja és corànic (Penrice).

Així mateix cal dir que no és possible dubtar de l'existència del sentit d'aiguamoll en l'àrab d'Espanya igual que en el del Magreb, car ens ho proven en massa els topònims purament àrabs en què el trobem generalment a la Península: aquells *Margedub*, *Margem* i *Margenfanzira* de Portugal, dos *El Marchal* andalusos (Almeria, Guadix), *Marchagaz* (Càceres <*marġ al-ġass*>, amb *ġass* «plonger dans l'eau»), *Marchamalo* (Guadalajara, *marš al-mar* «marum», «silex»), *Marjaló* (CastPna.), *Vilamarxant*, que sembla contenir un dual àrab: <*Ibn al-marġāni* 'el dels dos aiguamolls' (o *bina 'l-marġāni* 'la penya dels dos aig.' dissimilat).²

Ho aproven així mateix els antics testimonis catalans i hispano-romànics d'*almarjal* i *almarge* aplicats a zones aigualoses, i el nom de la barrella a Andalusia *al-marjo* (1495), àr. gran. *marġo*, planta que només creix en terres de moixal. Per altra banda el pas de la idea de prat humit a la de marjal és un fet comprovat i repetit en tots sentits: entorn de Peníscola, testificava Cavanilles (1798, *Observ.* I, 40) «el suelo junto al mar es más hondo que en Benicarló, y abunda en manantiales, que pronto forman anchos y copiosos azarbes, quedando en las cercanías más de 80 jornales de tierra reducidos a *marjales*, que allí llaman *prados*»;⁶⁰

l'informador local de Torreblanca (1961) descrivint-me la zona del terme anomenada *al Parat*, m'explicava «tot això és *prats*» i després en parlà com *les Marjals* i *la Marjaleria*.

D'on surt *-al*? No és gens convincent que d'un mot purament àrab es creés un derivat amb el sufix purament català *-al*, i menys essent així que ja en àrab clàssic i vulgar *marġ(a)* designava precisament un rodal extens no pas un prat individual (com ens han advertit més d'un cop). Hi pogué ajudar la coincidència amb un altre arabisme andalus *marjal* «medida agraria de 5 àrees» (AmCastro), que per cert no té res a veure etimològicament amb el mot que estudiem, com ja vaig establir (*DECH* III, 854b), i deriva d'una altra arrel (*r-ġ.º*).

Però molt més certament hi conduiria el fet que *marġ* es combinés tan sovint (en els NLL sobretot i també en cpt. apellatius com *marġ al-ruzz* 'marjal de l'arròs', *marġ al-wazīr* i anàlegs), donant la impressió als ignorants de l'àrab, amb aqueixa gran repetició de *marjal-*, que era això el mot i no pas *marj-*: la toponímia ens ho mostra pertot: *Marjalena* (o *-lenes*) important i antic territori de l'Horta valenciana, de *marġ al-ʿajin* 'marjal de la deu, de l'ullal', que ja figura com *Marchilena* en cinc donacions del Repartiment (ed. Bof., 236, 271, 272, 276, 277), *Marjaliza* poble del partit d'Orgaz (Toledo) <*marġ al-dīsa* 'aiguamoll del jonc' (*dīsa*, *dīs*, «juncus», *RMa.*, 445), els citats *Marġ al-banzir*, *Marġ al-tūb* etc. Aquesta aglutinació s'ha consumat amb el mateix resultat en altres arabismes conspicus: *amīr al-mu'minin* abreujat en *amiral* (*AL-MIRALL*) per la gent romànica (i que només els més aljamiats li respectaven la forma plena *Miramamolin*), *ġund al-ʿarab* 'exercit o campament dels àrabs', d'on l'eivissenc i valencià *Jundal*.

En aquest cas s'hi sumava el fet que aplicant-se *marġ* a la barrella, com hem vist que es feia a Al-Andalus, *marjal* s'analitzaava alhora, des del punt de vista romànic, com 'barrellar, aiguamoll ple de barrella o sosa', que era justament una de les plantes espontànies més abundoses a les marjals. És clar també que no podia deixar de contribuir-hi la gran quantitat de mots catalans (aquests verament amb sufix *-ALE*) i que designaven llocs molls o aquàtics: *moixal*, *madral*, *aiguall*, *ullal*, *bassal*, *comal*, *pradal*, *margenal* (junt amb tants altres de sentit més o menys topogràfic, *pujal*, *hortal*, *casal*, *corral*...). Bastant d'entre ells eren femenins (*fornal*, *semal*), i el fet que *mārġa* en àrab ho era també, i que reduint-se l'*almarjal* fonèticament a *la-marjal* = *la marjal* també s'hi tornava, no podia deixar de consagrar-ho.

DERIV.: *Marjalenc* [1490, *AlcM*] id. i *marjalencia* [c. 1800, Sanelo I, 99r2]. *Marjaler*. *Marjaleria* (supra, Porcar, Torreblanca). *Marjalet*. *Marjalita*. *Marjaló* CastPna.: *Marġaló de Gasset*, partida del seu terme, «dit així perquè és reg de *sòbres*» ('de sobrants', 1961). *Amarjalat*.

¹ L'afirmació de l'origen persa és d'Engelmann (1861), però Dozy no diu res d'això en la seva renovació del *Gloss.* (1869) ni en el *Suppl.* (1881). De